

TISZÁNTULI UJSÁG

Megjelenik hetenkint
egyszer.

Egyes szám ára 4 korona.

„Hiszek egy Istenben, hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában”

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Debreczen, Jókai-u. 8. sz.

Nagyatádi Szabó István.

A magyar föld válságos időkben mindég megtermette azokat a férfiakat, akik az utvesztőből kivezetői, a nemzet újra éledő, de még lefojtott, erejének testet öltött képviselői, a rázkódások után megnyugtatói, a rombolások után újjá építői lettek. A mi példátlanul súlyos korunkban a föld egyszerű népe, Magyarország új épületének egyik legerősebb oszlopaként nagyatádi Szabó Istvánt állította oda, ahol az ország sorsát intézik.

Láttuk és hallottuk őt, amikor a minap köztünk járt Debreczenben. Szava, mint a pusztai harangé, tiszta és egyszerű, felelősségérzete és komolysága a puritánoké. Bölcsessége és akaratja szilárd, honszeretete erős és kimeríthetetlen, mint a magyar anyaföld. Az egész nemzetet átfogó pillantása messzetekintő. Igazi államférfi.

De dicséret helyett halljuk őt magát, amint lelkét élénk tárja: a hatalmas kisgazdapártban alig 26—28-an vagyunk született kisgazdák, a pártnak többi tagja mind az intelligenciából került ki. De a mai idők követelik azt meg, hogy a vezetésben a társadalom minden rétege helyet foglaljon. Ime, így beszél a kisgazdapárt osztálypolitikusként bélyegzett, csizmás diktátornak csúfolt vezére.

A „szélsőséges forradalmár” a következőket mondja a maga fel-fogásáról: „Rettenetes nehéz helyzetben vagyunk. Egy politikusnak, akit a végzet odaállított, hogy határoznia kell nagyon súlyos kérdésekben, igen sok álmatlan éjszakát okoz az, hogy mit csináljon. Nem azért vagyok

miniszter, mert ott akarok lenni, hanem mert odaállított a sors.”

Népszerűbb és könnyebb lenne ellenzékieskedni, az természetes, de — mint mondotta — „az ország legnagyobb pártja, a kisgazdapárt nem mehet ellenzékbe, mert akkor nincs kormányzás Magyarországon. A felelősség kérdése a nehéz, mert választani kell a normális nyugodt élet, vagy a forradalom, a lét, vagy nem lét kérdése között. A cél, hogy a teljes rend lassanként helyre álljon”.

A nemzet élő lelkiismeretének hangját halljuk e szavakban. S mit mond tovább a „népet félrevezető” „Nagyatádi Kossuth Lajos”? Azt mondja, hogy „a háborút elvesztettük, ezt a veszteséget meg kell fizetni anyagilag is, a gazdaközönséget meg kell adóztatni, ebből titkot nem csinálunk. A vagyonadó nélkül az állam meg nem állhat. A jövételi bizottság jön s ha közös megegyezéssel átestünk a rettenetes terhen, a vagyon dézsmán, várjuk az ententeot, mint szikla fal”.

A szabad forgalomból nem enged, mert annak fanatikus híve, de a tisztviselők, nemzeti hadsereg és munkásság kedvezményes élmezését még ez évre biztosítani kívánja, mert a „kisgazda el sem tudja képzelni, mit jelent az, ha a gyermek kenyeret kér és a családfő, akár a saját, akár a más hibájából, nem tud kenyeret adni. Az államnak gondoskodni kell arról, hogy ilyen esetek elő ne forduljanak.”

Nem követelhetjük senkitől, hogy Nagyatádi összes elveivel, azokkal is, amelyeket itt nem érintettünk, egyetértsen. Ez meggyőződés dolga. De fel kell há-

borodnunk azon az akna munkán, amelyet alaptalanul és a nemzet kárára ellene folytatnak. Ebben a férfiuban mind az meg van, amire lelkiismeretesen gondolkozó pártoknak és politikusoknak szükségük lehet. Jól tudjuk, hogy a parlamenten kívül milliók követik szavát és utmutatását. Ő a föld fia, része az ország testének. Népszerű vezér, része az ország hatalmának. — Tiszta és becsületes, határozott és mérsékelt államférfi, része a szebb és jobb jövőnek. Meg kell érteni és vele együtt be kell kapcsolódni a jövőbe azoknak is, akik ellenségei. Mert sem a becsületes uton félreállítani, sem pótolni nem tudják. Mi magyarok, ő idők óta, osztálykülömbőség nélkül gyűlöljük az adót. Nem annyira hiba ez, mint történelmi okok eredménye. Tudják-e azok, akik Nagyatádit elgáncsolni igyekeznek, hogy mit jelent hogy ő, népszerűségének kockázatával is, megoldja azt a hihetetlenül nehéz problémát, hogy egy egy többségben levő agrár-párt hazafias belátásból önmagát sujtó óriási terheket szavaz meg a parlamentben s ehhez megszerzi a parlamenten kívül álló, agrár többségből alakult lakosságnak is önkéntes támogatását és fizető készségét? Ha semmi egyéb érdeme nem lenne, mint ez óriási probléma megoldása, már ezért is megérdemelné az egész nemzet osztatlan elismerését és háláját.

Pusztuló fajnak, hanyatló korának sajátsága, hogy a közélet érdemes és önzetlen munkásait megbecsülés helyett üldözöbe veszi. Mi bizton reméljük, hogy ezek a tünetek nem az újabb bajok előjelei, hanem a régi beteg-

ség utolsó megmaradt csirái. S ugyan kik azok, minő politikai multra és milyen jelenlegi érdekekre hivatkozhatnak, akik az ilyen támadásokat irányítják vagy intézik? Rájuk nézve jobb, ha most részletesen nem feszegetjük a kérdést. Nekik is kívánjuk, hogy térjenek észre, mert önző egyéni, vagy pártérdek további uralma esetén a biztos pusztulás felé közeledünk. Kormánynak, közvéleménynek és politikának, csak úgy mint a sajtónak és egész nemzetünknek ma legfontosabb, mert létérdeke: minden alkotó erőt megbecsülni, munkába állítani és összeforrasztani, hogy végre megvalósíthassuk az egyedül célra vezető egyetemes nemzeti politikát.

Kül- és belpolitika.

Anglia addig hangoztatta a népek önrendelkező jogát, míg végre szaván fogta az általa leigázott, minden önrendelkezési jogától megfosztott ir nép. A szünet nélkül, mindig nagyobb lánggel ki-kigyuló ir szabadságharcot hosszú időn keresztül a a vérbefojtás politikájával próbálták elintézni. Most pedig ott tartanak, hogy az angol király „feledést és kiengesztelődést” hirdet s ezt tettekben is kész bizonyítani, az angol miniszterelnök pedig Londonba hívja a kiáltott ir köztársaság elnökét s Észak-Irország miniszterelnökét, hogy a kölcsönös megértés és béke módozatairól tárgyaljanak. Megnyilatkozik ebben a történelmi tényben a híres angol önfentartó ösztön s az angol politika erős gyakorlati érzéke, amely a legdurvább és legerőszakosabb eszközök után minden átmenet nélkül kész a diplomáciai megoldásra, sőt érzelmeváltásra, ha belátja, hogy eddig követett politikájától többé eredményt nem várhat. Ezután Anglia még nagyobb erkölcsi súlyal érvényesítheti — persze elsősorban a saját világpolitikája irányában — a francia népcsonkító, rövidlátó politikával szemben a leigázott népek önrendelkezési jogának elvét. Ez a jövő útja.

Hiába ölelkeznek tehát az összemorzsolts magyar területek mondvacsinált határain keresztül a cseh és román kormányok, hiába enged át a román a csehnek 6 községet, — a megyaréből, ezt a mámorban született kötést sokkal nagyobb történelmi erők fogják előbb-utóbb széttegni.

Most tárgyalunk a csehekkel Mariebádban, hogy adott helyzetünkben gazdasági, forgalmi könnyebbségünk érdekében előnyöket szerezzünk. A legutóbbi híradások szerint ezek a tárgyalások sikerrel kecsegtetnek s a kölcsönös megegyezés ki fog hatni elnyomott testvéreink néhez helyzetének megennyhítésére.

A románokat az orosz támadás, a cseheket saját belső zavarai nyugtalanítja.

Jugoszláviában a horvát kérdés tartja állandó lázban a politika levegőjét. A sovén Radicspárt a horvát parasztság zömével külön független köztársaságot akar és tiltakozik a szerb uralomba való beolvasztás ellen. Csak addig nyugodtak, — taktikából — amíg Pasics Fiume horvát kézre juttatásának diplomáciai kieszközlését ígerte s ebben reménykedhettek. Most ott áll az új és mesterkélts ragacs-állam, hogy bármely pillanatban heves rázkódtatások repeszthetik darabjaira.

A belpolitikában most a földvagyoni válság kérdése áll az érdeklődés középpontjában. Hála nagyatyádi Szabó István lelkiismeretes bölcs és fáradhatatlan buzgalmának, ez a kérdés hamarosan közmegnyugvásra nyer elintézést.

A belpolitikába mélyen beleszóló sajtóreform úgy látszik öszre marad, hacsak a kormány nem erőszakolja szünet előtti keresztülvitelét. Ez esetben előbb a részletekig meg kell egyeznie a pártok vezetőivel.

A főrendház reformja is küszöbön áll. A régi jogok örökösei sürgetik a megoldást a kisgazdapárt azonban előbb az új választójogi törvényt és a közigazgatási reformot szeretné tető alatt látni.

Pattog a karikás.

— Elbeszélés. —

Az alkoony csillagos, hoidtalan estébe árnyadt. Hűs, harmatos szellő hozta a tanyába a tiszai füzes és az ökrállásig nyujtózó rét mandulás, méntás, zsályás illatját. A tanya csendjét csak a görén huhukoló bagoly kiabálása verte fel. Néha-néha az ökrökkel bajlódó bérese hangoz szava is hallatszott.

— Ne Lombár, ne!

— Farta, Sugár!

A ló-istálló apró, pókhálós ablakán álmos fény szűrődött ki. Révedezve bujdosott előle a sötétség. Köröskörül földi csillagok, pásztortüzek égtek. Egyik-másik olyan távol pislákol, hogy elbágyadt a fényük a fáradságtól, mire hozzám ért. Mégis úgy megmelengették a szívemet!

A mi tanyánk alatt is hunyorgott három apró pásztortüz. Odatartottam.

— Adjon az Isten jó étvágyat, köszöntem.

Az öreg Ványa felelt:

— Köszönjük, urfi, van.

A többi paraszt is mondta.

— Köszönjük, urfi.

— Mit főznek?

— Csak ami kerül. Szegény ember, szegény itelt.

Szemügyre vettem, mit vacsoráznak. Három tűznél is főztek. Közel egymáshoz, hogy beszélgethessenek. A három szénapréselő napszámos cserászkát főzött. Másik kettő valami slambucfélé. Az öreg Ványa, akit most kerti munkára fogtak, sovány krumplilevest. Egy-két tanyai gyerek is hasalt a tűz körül. Csak a szót hallgatják s melegedtek, mert otthon vacsoráztak. Ott volt a bacsók Gyurija is. Tengerit csent valahol. (Volt esze, hogy nem a magukéból.) Azt sütötte az öreg Ványa mellett.

Ugy látszik, róla folyt a szó, s megzavartam.

— Hát sor alá mikor kerülsz, hé; — kérdezte tőle az öreg Ványa.

— Majd csak három esztendő múlva.

— Na, akkor még soká törnek bakkancsba.

— Nem leszek én bakkancsos!
 — Hát?
 — Huszár!
 — Aztán — szolt közbe az egyik napszámos — ha annak irnak.
 — Hát oszt tudol-i a luval bänni? — kérdezte megint Ványa.
 Közben odajött az öreg Magyar is, Gyuri apja. Kampójára támaszkodott, belebámult a tűzbe, s mindjárt fel is adta a szót; csak azután köszönt.
 — Biztos, hogy jobban értene a számárho. Aggyon Isten!
 — Aggyon Isten! — fogadta az öreg Ványa. — Mennek-i hónap a Hortobágyra?
 — Hónapután hajnalba számítunk, ha szip időnk lenne.
 — A lesz — mondta az öreg Ványa. — Igen finylenek a csillagok. A Furucsillag is igen süriin ragyog.
 — Mék a?
 — Nem ismeri kelmed? Az ott ni a göncölszekér vigibe.
 Egy darabig egerészve nézett a bacsó az égre, azután bökött egyet a mutatoujjával:
 — Az-é ott?
 — Az. Hajnal felé is ott ragyog. Egisz ijca az azon a helyen ragyog. Hát a nótát hallotta-i rula?
 — Nem emlíkszem, hogy halottam vóna.
 — Nohát hajja meg most.
 „Furucsillag, Fiastyuk,
 Göncölszekér fiastul.
 A kereke akármerre,
 Csak a ruggya menjen helyre!“
 — Hát osztán hány darab birkát hajtának fel, gazduram? — kérdezte Czaga.
 — Felit. Másfél ezret.
 — Kelmed is velük megy?
 — Az öreg bojtáromat küldöm, meg Gyurit. Nagy kedve van a gyerekeknek.
 — Tán még nem is vótál a Hortobágyon? — kérdezte az öreg Ványa Gyurit.
 Az apja felelt:
 — Még eddig nem.
 — Az ám még a legelő! — vetette egy napszámos. — Tán ezer gazda se tudná felitetni.
 — De még kétezer sem! — igazította Magyar. — Hanem van is ott elig gulya meg juhnyáj. Csak a sógorom is valami tizenöt

gazdájának a falkájáról számol. Egyiknek sincs közte kevesebb kétszáz darabnál.

— De még mines is legel azon annyi, hogy hóttig ur lennék az árabul — mondta az öreg Ványa. Merőn nézett a tűzbe. Szaggattottan beszélt. Minden mondat után gondolt egy sort. — Nincs is külön sor a csikósnál . . . Dilelőtt az egyik vigin a pusztának, dilután a másik vigin . . . Akár egisz nap lovon üjjik . . . De kell is, mikor elszalad a mines . . . A huszadik határba ha visszafordítják öten . . . Hej, pattog olyankor a karikás! . . . Mindig is amondó vagyok, hogy ha az Ur-Isten ilyen nyomorikká nem tesz, csikós lettem vóna . . .

Mindnyájan hallgattunk, mert igazat adott a szívünk az öregnek. Legkivált a Gyuri szeme világitott. Elárulta a tüze, hogy mindjárt csikósnak állna, ha lehetne. Csak az öreg Magyar nem engedett.

— A juhász se kutya! Mindig van olyan, mint a csikós, ha nem külön! A csikósnak sokszor tanyája sincs. Még jó, ha közel kapja valamék gulyás, vagy juhász cserényit. Van ahova a záporosó beszoricsa.

— De iszen — füzte a szót Ványa — Nem szorul a csikós senki cserényire! Bevága a süvege tefejét, úgy várja a fergeteg erejét. Nem hiába mongya a nóta:

A csikósnak jól van dóga,
 A deresrül a fakóra,
 De a juhász mint a kutya,
 Egyik dombrul a másikra.

— Csak úgy elalszik a lu hátán, mint más a suba alatt. Ha meg hever a mines, zsombik a füajja, a takarója az ég boltozatja, a gondviselője meg az a nagy jó Isten, oszt a báróné se alszik idesdebben a tornyos nyoszoján.

— Meghiszem. De a juhász mégis csak juhász! Minden nemzetiségem is a vótl A fiam is a lesz. Igaz, hogy rigibe a juhász-sor is jobb mestersig vót. Kivált meg a hortobágyon. Ha bürgepaprikásra éhezett a számadó, csak szolt az öreg bojtárnak: Fogd meg azt a szemököt, vagy azt a babost! Mikor oszt meg-

vót, virit vette, az ösztörün megnyuzta, husát bográcsba aprította, a talyigás meg alá tüzelt egy-két kupac juhporossal, oszt állott olyan lakzi, hogy a kutyák is keresztelőnek nitzik. Ippog hogy páinka nem igen vót. De nem is igen kívántuk. Mikor oszt gyütt a basa gazda, hogy hun a szemök, vagy a babos, csak azt mondta az ember, elhullott, a val rendbe vót. Ma meg mán arrul is irást szerezték az urak. Mihe-lyest hátára fordít egyet a dög, mingyá vinni kell a birkadoktorho. Oszt még a bürit se kapja meg a számadója. Hanem azir most is szip ilet a juhász ilet!

Három hétre rá már csakugy ismerte Gyuri a Hortobágyot, mint aki ott nőtt emberré! Nem csuda. Nem volt mező. Minden harmadik, negyedik nap vándorolni kellett a nyájjal, mégis éhen koplalt a jószág. Szidta is az öreg bojtár az urakat, hogy „erejít vettik“ a Tiszának.

Perzselve égette a nap a pusztát. A levegő meg se mozdult. A délibáb a nagy forróságban már egy hajításnyi távolságra vízbe állította a jószágot. Legnagyobb volt a tenger Ujváros, meg az elepi tanyák alatt. Erdővé sűrűsödtek tükrében a gyümölcs- meg az akácfák. Balra a torony árnyéka állott tótágast. Közelébb a Szálka halom nőtt hegygyé. Másik oldalon a gulyástanya uszott, távolabb a csárda. Köröskörül pedig apró juhásztanyák, vasalók.

Egész délelőtt nézte Gyuri az öreg bojtárral a délibábot, még se unták el nézni. Hasra feküdtek a szürön. Szépen terült el a nyáj; alig adott dolgot a Szárcsának. Egyszer-kétszer ha megcsapta egyik vagy másik szárnyát mérges ugatással.

— A csárdába is járt, Pista bátyám? — kérdezte Gyuri az öreg bojtártól.

— Benisztem menet, hogy mondok, még ugy is álmába zavarnám a birkadoktort.

— Vót ott más is?

— Busi sógor ivott a söntis előtt. A Buglyasrul gyütt. Debrecenbe számít, ha jól vettem ki a szavából.

— Akkor tán a Szilhátat is utba ejtette? (A szilháti nyáj felét hajtották, Gyuri meg az öreg bojtár a Hortobágyra.)

— Járt ott.

— Nem szólt, hogy izent vón az apám?

— Csak annyit mondott, hogy haragszik Imre bátyám. Beárult va'aki, hogy minditig a csikó-sokkal komázol. Aszongya, hogy agyonvér, ha szigyenbe hozod. Minden nemzetsige juhász vót. Különbén valamék nap kigyün, csak az urat várja a városbul. Ideje, legalább haza megyünk, ha látja, hogy nincs mező.

— Én nem megyek!

— Hát? Tán az árnyikodat őrzöd?

— Vagy az árnyikomat, vagy mást!

— Abbul pedig nem eszel, hogy csikós legyél. Agyonverne Imre bátyám.

— Az én fejem fájjon irté!

Felkelt s nyakába kerítette a szürt. Pedig ugy is melege vót

— Hova migy?

— Dógomra!

— A csikóstanyába számitol, ugi? — fenyegetődzött az öreg bojtár. — Pedig most is leveles vagy!

— Ha nem teccik, tegyen rula Pista bátyám! Kampó van a kezibe, nem kukoricaszár! Hanem engem se Kis Miskának hinak!

Sarkára állt az öreg bojtár elé; kifesziteite a karját, hogy majd összeroppant markában a nehéz újvárosi kampó. A szeme dacosan tüzelt. Kevés híjján husz esztendővel lehetett fiatalabb az öreg bojtárnál, hanem azért összemert volna vele.

— Nem vagyok apád, hogy verjelek! Vele igazítsd el!

— Az is az én dógom lesz!

— Avval indult nagy széllal a csikós tanyába.

A ménes szanaszét terült a tanya előtt a kut körül.

A számadó, az öreg bojtár, meg az első bojtár a másik oldalra húzódtak a ház enyhibe szállonázní. Gyuri is melléjük terítette a szürt, s tarisznyázott. Közbe beszélgettek. A számadó beszélt Sós Pistáról.

— Az se vót utolsó, mikor a

zsandárokra gyujtotta a Cserepest! Hát mikor a hármasba ivott, a biztos meg a Koponyába három pandurral! Izent nékik, hogy gyűjjenek irté, nem fil, hogy megfogják! Dehogy is bá-torkodtak közelébb! Csak ugy kerülgetve nitzik, hogy ölelte meg Katit, hogy hágott nagy rangosan nyeregbe, s dugta a rezes mátrai fokost a keresztvas-karikába, hátra meg a páros pisztolyt. Vót olyan nyeregszermámja, hogy mind a földet se-perte.

— Tán ismerte is András bátyám? — kérdezte az öreg bojtár.

— Egyidétig vele jártam! — düleszkedett a számadó.

— Sokat kergette a vármegye Andris bátyámat?

— Csak mig birta a lova. Sose is nyomtak vóna el, ha Nádudvar alatt ki nem lövik alul-am a kis pej lovamat. Sallang-nak hitták. Angyalházán kötöttem el. Hótig siratom.

— Meg is szenvedett irté? — jegyezte meg Gyuri kérdő formán.

— De meg ám! Kétszer vótam zsandárkézbe. Nem kíván-koznék harmadszor.

— Megkinozták?

— Meg-i? Szoboszlón guzsba kötöttek, s ugy hagytak egisz iccakára. Akkor füvel lefelé akasztottak a mestergerendára. Még se sütöttek rám, csak egy harmadfü csikót! Félesztendőt kap-tam irté. Debrecenbe meg kari-kással vert viresre Barca Dani.

Ahogy beszélgetnek, szalad nagy ijedve a tanyás.

— Lóra gzzduram! Kanca van a minesbe! Kecskés felől gyüt-tek!

— Tán aludtatok, he? — ki-áltott rá a számadó.

Egykettőre karikára kaptak. Már akkorra nagy kavarodás volt a ménesben. Nyerített, visi-tott, futt az egész ménes. Két piros pej összeágaskodott, hogy foldre kapálják egymást. Tompán kattogott a patájuk. Alig tudta szétválasztani őket a karikás. Rugta, harapta egymást a többi is. A két idegen kanca megriadva nyargalt össze-vissza. Kongott a

karikás, hogy elszakítsák tőlük a csödöröket. A három bojtár ló-háton ostorozta őket, a számadó, meg Gyuri gyalogosan. Közbe odaért a két kancáért egy idegen legény is lóháton. Neki egyene-sen a két kancának. Orruk alá konditott, hogy azok hátra ágas-kodtak, s neki éles vihogással a Hortobágyra. A fél ménes, a bojtárok, meg az idegen legény a nyomukba. Dobogott a Horto-bágy, mintha a szive vert volna. A másik fele ménest Gyuri meg a számadó elszakították, s az ál-lásba terelték. Mire a számadó is lóra kaphatott, messze tul a Bivalyhalmon száguldott a fele ménes. Átvágtak a nádason, s egyenesen a Szálkahalomnak tar-tottak. A számadó nyargalton nyargalvást utánuk. Nekieresz-tette pillangóstövű, cimeres kari-kását, körül-körülkavarta a feje fölött szilaj erővel, elől kikivágta a suhogóját hangos öreg kongatással.

Gyurinak is lángot vetett az arca. Szeme tűzbe borult. Rávetette ma-gát az egyik kantárosra, nagyot kurjantott, marokra fogta a kari-kást, s nekivágott ő is a Szálkának. A tanyás gyerek a kut kávjáról nézett utánuk, mig porfellegbe tűnt a ménes. A Szálka alatt el-vesztette szeme elől a porfelle-get is.

— Az Elepen ha elibe vágnak, — gondolta.

Ezalatt a nagy-hid felől egy talyiga közeledett. Messziről le-hetett látni, hogy juhászé.

— Alighanem a Gyuri a pja — gondolta a tanyás. Csakugyan az volt. A loálláshoz kötötte a talyigát.

— Van-e itthon valaki, hé? — szólt nagy hanggal a belső házba

— Erre taresik, gazduram! — kiáltott a tanyás.

Az öreg a kuthoz ment.

— Aggyon Isten! Még mindig, tanyás vagy?

— Esztendőre leszek bojtár. A Szilhátról gyütt gazduram?

— Onnét. Nem láttad Gyurit?

— A mines után vannak.

— Merre?

— Az Elepen, ha nem mesz-szibb.

kellő ápolás meghozza a kívánt sikert.

Remélem, ezen figyelmeztetésem megszivelésre talál kiscgazdáinknál és különösen irányításra hivatott gazdaköreinknél.

Már most felhívom a gazdakörök és gazdasági egyesületek, az irányításra hivatottak figyelmét, hogy ez úgy lesz elérhető, ha a jövő tavasztól kezdődőleg Debrecenben a gyapjuvásárok mintájára apaállatvásárokat is rendezünk, hogy e vidéki apaállataink vevőkre találjanak és a vevők ne legyenek kénytelenek Budapestre és Miskolcra fáradni.

Az apaállat és egyszersmind tenyészállat vásár új irányban támaszt érdeklődést és nemes versengést. Egy lépést tettünk ezzel ujra a többtermelés érdekében.

A Tiszántul gazdaközönsége hálás lehet a vásár rendezőinek. A „Hangya“, a Debreceni Első Takarékpénztár“, „Közgazdasági Bank“, és „Gazdasági Bank“, együttesen oldották meg a nehéz feladatot. A vásár sikerével meglehetünk elégedve. Csak bátran előre.

Szomjas Gusztáv.

Levél a drágaságról

Értsük meg egymást! Meg kell hallgatni a másik felet is és igazságosan ítélni.

Mióta a drágaság beutazott a politikába és olcsó korteszszköz lett, keresztényszocialista berkekből uszítják a városi tömeget és a nincsteleneket a gazdák ellen. „Ők csinálják a drágaságot; tele a ládafia pénzzel.“ Ilyen és hasonló badarságok röpködnek a levegőben. Hamis a cégtáblájuk, hamis vádjaikkal ők csinálnak osztálypolitikát és a jóhiszemű, derék, megértésre törekvő hazafias gazdát illetik a végén a váddal is.

Ők állítólag kereszténypolitikát csinálnak. És azt a foglalkozási ágat, vagy osztályt bántalmazzák és vennék el tőle még a levegőt is, amely csaknem kizárólag szinmagyar keresztényekből áll. „A gazda zsarol“ — ordítják, de az iparosról és kereskedőről nem szól az énekük.

Hát nézzük csak, hogy állunk a drágaság kérdésével.

Mikor a háboru kitor, a gazdasági termények és állatárak leestek, a gazdák nagy többsége bevonult katonának; asszonyra és megbízhatatlan cselédre maradt a gazdálkodás. Addig jól megművelt földek vadultak el; az állatállomány is összezsugorodott. És jöttek a kivételes rendelkezések garmadával. Mig a gazda többé nem rendelkezhetett a sajátjával, mindennek megszabták az árát, az iparosok és kereskedők az áruk fogyasztásával arányban szabadon és egyre szemérmertlenebbül kezdték emelni az árakat. A gazdasági termények ára csak cammogott utánuk és idővel 100, 1000, sőt 3000%-ig lemaradt. Egy kereskedő a háboru alatt 50 koronás árpából kávénak pörkölve, 5000 koronát árult ki, az olcsó nyersbőrből drága csizma lett, a ruházódás híhetetlenül megdrágult, ami maga után vonta a cseléd- és munkásbérek emelését.

Már tulajdonképen a háboru alatt megkezdődött a nagy társadalmi harc, a nyomor harca. Ezt a harcot a magyar gazda türelmessége enyhítette. A magyar gazda volt az egyedüli munkaadó és ma is az egyedüli, még az államot sem véve ki, aki munkását saját erején tartotta és tartja el. Ha a ruha drágult, az állam nem jött segítségére, de a lemakszimált árakkal a gazdák által tartatta el az összes lakóit, még a megmilliomosodott láchosokat is.

Folyton dráguló termeléssel, pénzünk elértéktelenedésével küzdve, csak néhány szabad cikk kihasználásával vált lehetővé, hogy adósságait kifizethette és megmaradt abban a birtokállapotban, melyben a háboru előtt volt. Aki valamit szerzett hozzá, nem az ekével, hanem szerencsés kereskedelmi érzékével szerezte. Ez pedig magyar gazdák között ritkaság. Könnyű azt kimutatni, hogy nálunk még a szabad cikkek sem érték el az árát, melyet külföldi vonatkozásban el kellett volna érniök, — ha csak nem a tizedik, huszadik láncos kezén. Klasszikus példája ennek a mult évi tengeri.

A kormány gazdaellenes politikája kezdetben megkötötte szabad forgalmát, de ellenkező intézkedések folytán is a hatóság jó ideig türte a szabad vásárlást.

A gazdák nagy többségének pénzre lévén szüksége, 160—230 koronás áron adták el az üzereknek és mikor az ő kezükön volt, beütött a szabadforgalom, mely 1200 koronáig tudta srófolni az árakat. Hát ki itt a zsaroló?! A gazda keservesen megoldozott, időjárás kockázatát vállalta, forgó tőkét $\frac{3}{4}$ évig a földben tartotta és a kereskedő nyert az ő izzadságán és kockázatán ötször annyit, mint amennyiért a gazda eladta. Hogy mennyi volt a gazda tiszta nyeresége a 230 koronás tengerinél, arról igazán nem is érdemes beszélni.

De hát a gazda zsarol, a gazdát meg kell büntetni.

És a zsaroló gazda teljes tönkretételéhez elég a kormány ellenséges politikájából és az olcsósági hullámból néhány hónap! Az ellenséges politika ma is tart; az árvizsgáló bizottságok gyönyörűen működnek. Igazán nem lehet tudni, hogy a rosszakaratuk, vagy balgaságuk nagyobb.

Előre kihirdetik, hogy mennyiért szabad-hust vásárolni a mézszárosoknak.

Hiszen hát az olcsó hus szép dolog, de hát muszáj-e okvetetlen hussal jóllakni mindenkinek!?

Hogy a megvetett köles nagyban ma kg.-ként 4 korona és hámozva 20—24 knronáért vesztegetik, azzal ki törődik? Hiszen a hus a népelelmezési cikk!

A bab is nagyban Budapesten 4—5 korona. Itt kicsiben 16 koronáért adják az üzletekben. Mert az más! — a zsaroló gazdának okvetlen rá kell fizetni, a még egyetlen ép magyar elemnek is el kell pusztulni, de a kereskedő csak nem fizethet rá! Annak egy kg. kölesen meg kell legyen a maga polgári hasznocskája!

Csak azt nem tudjuk megérteni, hogy miért nem tudja az árvizsgáló bizottság megrendelni a kereskedőknek, hogy külföldről fát, meszet, szövetet, vasat, gépeket békeáron vásároljanak és hozzanak forgalomba!?

Ez az egyoldalú árvizsgálás igazán megható. Egy gazdának egyetlen ökrön szabad elveszteni 20.000 koronát, egy sertésen 10—12.000 koronát, az iparos és kereskedő azonban elvben nem fizethet rá az üzletre, vagy legalább is nem hasonló mértékben. A gazdák után majd rájuk kerül a sor, mert nem lesz fogyasztó!

Ha így tartana, a végén rémdráma lenne belőle. Csendes koldusságban kimulna minden szereplő, csak a Keresztényszocialista sugó maradna életben, markába röhögve — és a színpadról idejében lelépett árvizsgáló bizottság.

De hát nem addig a! A türelem már is fogytán! **Gazda.**

SZINHÁZ.

Két magyar est.

A keddi és szerdai színházi esték viharos tanubizonyosságait adták annak, milyen hálás és lelkes tud lenni a mi színházi közönségünk, ha a nyelven szólnak hozzá s a szívéhez férkőznek.

Kedden Martos Ferencz és Huszka Jenő kedves, elmés magyar operettje, a „**Gül baba**“ került színre. A darab gyöngéd és izléses magyar romantikáját, költői humorát, meleg színekben pompázó zenéjét rég szívébe fogadta a magyar közönség. Több mint ünneplés, valóságos tüntetés volt a zsufolásig telt ház szünet nélküli taps zivatara. Minden ízében magyar ez az operett. Magyar a meseszövege, magyar az eszményisége, magyar a lelki forrósága, magyar a humora, a lelkek jellemzése és mindenképp fölt magyar a Gábor diák szerelmének keleti iágyása, szemérmes izzása, lovagias és hősies lendülete.

Zenéjét is magyar fülnek szánta, a viruló szöveget viruló dallamokkal itatta át a darab zeneszerzője.

A mind forróbbá váló levegőben egymásra talált a színpad és a nézőtér. A második felvonás

tüzes toborzóját végnélkül ismételtette az elemébe került közönség, meghazudtolva azt a hamis felfogást, hogy csak lármás, durva és izléstelenül frivol nemzetközi operettekkel lehet közönséget vonzani, kasszasikert elérni. Milyen más az a siker, amit magyar lélek termése arat a színházban. Nemcsak a tapsoló tenyér, hanem maga a szív tüzesedik át ilyenkor. Onnan jő az ünneplés, a hála, onnan árad szét a gyönyörködés az egészséges vérben s a szívből gyöngyözik az aranyos jókedv önfeledt kacagása.

A keddi előadás, úgy rendezés, mint kiállítás s az egyes szereplők játéka dolgában becsületére válik a komoly művészi ambíciókkal dolgozó Kardoss-társulatnak.

Az ünneplés középpontjában *Buday Ilonka* Gábor diákja állott. Ez az alakítás meg is érdemelte a szeretet elemi erejű megnyilatkozását. Külsőleg költőien kedves és formás volt ez a Gábor diák s a festői megjelenés hatását teljessé tette a szerep lelki tartalmának finoman átértzett előadása. A színpadi rutin, az érzés hamisítatlan, üde, jól eső hangjaival párosult.

Szalma Sándor Mujkójának az egyszerűség és természetesség adta meg művészi értékét.

Bodán Margit főleg tisztán-csengő énekével szerzett elismerést. *Egyed* Lenke bőséges komikumával váltotta ki a zajos derültséget. Jól a helyén volt *Csolnakossy Gyula*, *Heltay Andor*, *Mátray Jenő* s a többi szereplő.

Szerda este *Csontos Gyula* és *Fazekas Imre* gyújtó hatású irreidenta drámájában, a „**Sylvio kapitány**“-ban tartotta bucsuját *Bánhid*y József és *Szendrő Gyula*, a társulat drámai személyzetének két erőssége.

Mindkét művész rászolgált arra az őszinte, nagy ragaszkodásra, amelynek minden külső jelével elhalmozta őket — már színpadra lépésükkor — a közönség. *Bánhid*y hosszú ideig szóhoz sem

tudott jutni a hosszan zugó tapsvihartól.

Ugy a darab, mint a remek előadás hatalmas erővel markolta meg a közönség figyelmét. Mélyen vágott a szívekbe a maroknyi székelység hősi haláltusájának vér-vörössel és gyászfeketével festett drámai képe. Időkön és korokon keresztül hangzott minden szó, amelyben a szerzők ennek az elbukott, de halhatatlan fajtának igazát, titáni önérzetét, halálón is diadalmaskodó lelki erejét, fenséges tragikumát szólaltatták meg. Meg tudták éreztetni, hogy ezek az égfelé csapott homlokkal nyugodtan halálba menő székelyek már most diadalmaskodtak a sunyi módon betört, védtelen nőikkel hősiködő gyáva, éhes és buja orvtámadók felett. A halálukkal foglalták vissza a székel földet, jellemük gyémánt villogásával hódították meg még az árulót is, mert a haláluk: el nem muló élet, jövőbe nőző emlék, folyton fokozódó erő az utódok szívében és karjában.

A szemekben csillogott és égett a legszebb költői siker: a köny. S az igazság közvetlen ereje, a szörnyű valóság felett is áttisztult művészi szépsége, magyar színvallása a tombolásig fokozta az együttérzés kitéréseit.

Kevés ilyen forró színpadi estére emlékezünk.

A darab sikerét a gondos előadás részletekig menő tisztasága, művészi gazdagsága tette teljessé.

A földjében erős gyökerekkel megálló, hajlíthatatlan nemes székel tör. set: *Nagyszilágyi Ferencet* *László Gyula* teljes iluziót keltően, monumentális méretekben tudta a szemünk elé varázsolni. Alakítása szinte architektonikusan foglalta össze az egész cselekményt s az egész előadást.

Minden dicséretet megérdemel *Szendrő Gyula* falusi tanítója, akit saját lelkiismerete állított őrszemül a történelmi viharban a romok közé s aki az utolsó lehellestől ott marad őrhelyén. Jellemző erőben és lírikus készségben igen

Férfi és női ruhákat
hallatlan olcsón
LENGYEL, Csapó-u. 95. sz.

és mégis legszebben fest, tisztít 3 nap alatt

Felvételi hely: Széchenyi-utca 18. szám.

sokat nyújtott ez a nemesen dolgozó művész.

Bánhidy József kényes szerepét bravurosán oldotta meg. Érthetővé tudta tenni az önmagával meg-hasonlott, léha és elfajzott rene-gátot: Sylvio kapitányt, akinek magyar vére fel-felzug a régi em-lékre s elüszött lelkiismerete végül is visszatér, felébred és kitör, mikor büszke véreit látja minden szuronyerdőnél félelmetesebb erő-vel megállani a történelmi végzet előtt.

Kónya Gizi, Mátray Jenő, Szi-gei Jenő, Heltay Andor kitűnően illeszkedtek az együttesbe. Pintér Dezső a román katonai ügyész rövid szerepét feltűnő intelligen-ciával, stílusosan játszotta meg.

Halasi Andor.

Előfizetési felhívás.

Amit első számunkban megígér-tünk, azt íme álljuk. Ezzel a szám-mal már meggyőztünk lapunk kiállításának szépségében, tartal-mának megnövelésében.

Nem azon az uton haladunk, amelyen a reklámmal dolgozó, nyereszkeskedésre alapított, szenzáció-kat kamatoztató vállalkozások. A szívhez, az elméhez, a komoly letterőhöz akarunk hozzáférközni, hogy azokat megtermékenyítsük. A lelki zavart megtisztítani, a fogalomzavarokat eloszlatni, min-den jószándékot, minden becsüle-testőrekvést és komoly munkakész-séget egymás megértésére s a haza önfeláldozó szeretetében való együtt-működésre öhajtjuk egyesíteni.

Tudjuk, hogy ez a legnehézebb, leghosszabb út. Kétkedést nem ismerő hit, csüggedést nem érő szívós kitartás, minden hangos érvényesüléstől való visszahuzódás, őszinte visszhangot váró férfias türe em kell hozzá. Mi ezt az utat választottuk, mert éppen a demagógia, a szenzációéhség, a folytonos lázverés ellen küzdünk. Meggyőzni, lelkiismeretet és gon-dolatot, nem pedig indulatokat ébreszteni akarunk. Meggyőződésünk, hogy ez az igazi gyógyulás receptje.

Szerényen indultunk, de a gyors fejlődés reményével és ígéretével.

Nyomatott a „Magyar Nemzeti Könyv- és Lapkiadó Vállalat” könyvnyomdájában Debreczenben, Piac-u. 59.

Azok, akik már a porondra lépé-sünk elsőperceiben felismerték szán-dékunkat s hozzánk csatlakoztak, lehetővé tették, hogy úgy a tech-nika, mint tartalmi fejlődés reménye és ígérete máris életjelt adjon. Mi minden rendelkezésünkre álló erőt és értéket ezután is la-punk folytonos fejlesztésére fogunk oraitani.

Aki ezt a számunkat kezébe veszi és összehasonlítja az előzők-vel, tisztában lehet vele, hogy elő-állítási költségeink ezertul teteme-sen magasabb áldozatokat jeien-tenek. Ennek dacára nem emeljük sem az egyes számok árát, sem az előfizetés összegét. Mert nyerni csak egyet akarunk: bizalmat, szeretetet a munkánk iránt.

Kérjük olvasóközönségünket hogy minél nagyobb számban lép-jenek előfizetőink közé. Amint eddig nem családhattak bennünk, ezután sem fognak csalódnai.

Az előfizetési díjak kiadóhiva-talunk címére (Debrecen, Jókai-u. 8. sz.) küldendők. Az előfizetés díja: egész évre 200 K, félévre 100 K, negyedévre 50 K.

Hazafias tisztelettel

*a Tiszántuli Újság
szerkesztősége és kiadóhivatala.*

SPORT

A magyar Atlétikai Szövet-ség Keleti Kerülete július hó 6-án intéző bizottsági ülést és egyszersmind fegyelmi bizottsági ülést is tart. A kerület az idén már három sikertelt versenyt ren-dezett. Ezekben a versenyeken az atléták gárdája új erővel erősödött. Július és augusztus hónapok-ban előreláthatólag még 3-4 at-létikai versenyt fog rendezni rész-ben Debreczenben, részben a külső egyesületek pályáin.

A legutóbbi ker. intéző bizott-sági ülésen elhatározta a kerület, hogy a közeljövőben egy kerület-közi és egy városközi versenyt fog rendezni.

A DEAC sportpályája felépíté-séhez a kultuszminiszterium 400 ezer koronával járult hozzá. Így lehetővé van téve, hogy a modern építésű pálya már az őszi idény alatt az egyetemes testnevelést szolgálhassa.

Kerületi céllövő verseny Debreczenben. A Move lövé-szeti szakosztálya július hó kö-zepén kerületi céllövő versenyt rendez. A versenyben résztvesz-nek középiskolai tanulók, főisko-lai hallgatók és polgári lövészek.

Tornaszerek gyártása. Az örvendetesen fejlődésnek indult testgyakorlás elősegítése céljából Debreczenben egy, az összes sportágak műveléséhez szükséges felszerelés cikkeket gyártó üzem fog megindulni. Gyártás alá ke-rülnek: svéd tornaszerek, német tornaszerek, atlétikai felszerelések, labdarugáshoz szükséges összes cikkek.

Vívóakadémia Karcagon. A Move DSE-vívószakosztálya július hó 2-án Karcagon vívóakadémiát rendez. A karcagi társadalom elő-zékenysége és sportszeretete min-den tekintetben hozzájárul ahhoz, hogy a legnagyobb és egyik legszebb sportág — a vívás — ismét híveket hódítson. — Az akadémiával kapcsolatban hang-verseny és utána táncmulatság lesz. Vívóink szombaton délben külön vasuti kocsival utaznak át Karczagra.

A szerkesztésért felel:

Dr. K.-szentmiklósi Nagy Zoltán.

Legmagasabb

árát fizeti mindennemű könyvekért, könyvtárakért
HARMATHY PÁL könyvkereskedése és antiquariuma
Debrecen, Fűvészkert-u. 14. (Telefon 374.)

HIT és ÉLET

I-SÓ ÉVFOLYAM

Szerkeszti: RÉVÉSZ IMRE Debreczen.

5-IK SZÁM.

Róm. lev. 17: „Az igaz ember hitből él.“ Példabeszédek 14: „Az igazság felmagasztalja a nemzetet.“

RAVASZ LÁSZLÓ

a dunamelléki egyházkerület új püspöke.

„Lapunk mindig rajta volt, hogy a személyi kultuszt távoltartsa magától. Abban a meggyőződésben élünk, hogy a nagy emberi tulajdonokért Istent illeti a hála s nem az embert a dicséret; mert ha Ő nem tesz naggyá valakit, a legbizáncibb magasztalással sem tehetjük naggyá mi... Akit a panegyrikus nem bánt, annak valami baja van vagy a feje, vagy a szive körül. Azért bizonyos komoly ünnepesség fog el, mikor a címül tett nevet leírjuk...“

Ezeket a sorokat dr. Ravasz László írta 1917 január 16-ikán, a kolozsvári Református Szemlében, Erdély akkori boldogemlékü püspökének magas királyi kitüntetése alkalmából. Ezért, ha mi magunk nem is éreznénk és gondolkoznánk szóról-szóra úgy, ahogyan ő érez és gondolkodik a fenti sorok bizonyossága szerint: pusztán az ő iránta való mély és hű szeretettel teljes tiszteletünk még akkor is arra kényszerítene bennünket, hogy úgy tegyünk, ahogyan ő tett akkor s ahogyan tenne most is, a mi helyünkben. Igyekszünk visszazoritani mindama személyes érzelmeket, amelyek régen tapasztalt, forró és jótévő áradatként tolonganak az ajkunk, a szemünk és a tollunk felé. És igyekszünk püspökségre való elhivatásának tisztán csak az elvi és történelmi jelentőségét fölmutatni. Ez a jelentőség elvégre szintén elválaszthatatlan az ő személyéről, de mégis elsősorban alkalmas arra, hogy tiszta és hála örömtől fátyolos szemek az Isten dicsősége tükrözését lássák meg benne s ne az emberét.

Országos történelmi jelentőségű tény a Ravasz László dunamelléki püspöksége elsősorban azért, mert

a magyar református egyház szervezeti kialakulása és megszilárdulása óta, tehát századok óta az első példa tudunkkal arra, hogy az egyik egyházkerület a másiktól *egyenesen püspöknek hozzon magának püspököt.* Ez pedig mi szerintünk nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy a magyar református egyház szervezete negyedik század óta most bizonyul legelőször kerületek laza conföderációjára helyett lelkileg is egységes organizmusnak. Eddig a legmagasabb és legegységesebb vonatkozású közügyeink intézésébe is döntőleg folytak bele — a mindenkori erőviszonyok szerint hol ebből, hol amabból az irányból — a helyi, partikuláris szempontok és érdekek. Most, ezzel a választással megfordult a helyzet a helyes és egészséges irányban, mert most van az történelmünk folyamán legelőször, hogy egy püspöki szék betöltésének legközelebről mégis csak helyi és partikuláris vonatkozású ügye *kizárólag* országos és egyetemes egyházi s ezzel együtt nemzeti szempontból döntetett el. E választásban a magyar református lélek egysége, szörnű szétdaraboltságunk kormosodó üszkei közül egyszerre tiszta, vakító, füstetlen lánggal csap ég felé.

Az országos és egyetemes szempont pedig azért javallotta a Ravasz László püspökségét a dunamelléki kerület legjobbainak — akiket egész magyar reformátuságunk tisztult és független közvéleményének titkos vagy nyílt óhaja is támogatott — mert benne *lelki vezért* láttak. Ez megválasztásának másik nagy és történelmünkben csaknem egyedülálló elvi jelentősége. Ravasz Lászlót

a dunamelléki atyák nem a kormányszói talentumaiért, nem a közéleti routine-jáért, még csak nem is a személyiségének egyéni varázsáért kívánták el Erdélyből az ország szívének, egy nagy országrésznek s bizonyos értelemben az egész — nem csonka — Magyarországnak is első lelkipásztoraül; pedig *azokkal* a lelki ajándékokkal is fölös mértékben megáldotta őt az Ur. Hanem el kívánták egyedül és kizárólag a hitének és a tudományának egészen páratlan és tüneményes léleknevelő és lélekvezető hatalmáért. Elkivánták, mert a lelküket parancsolólag ösztönözte erre maga az a testté lett Ige, aki a Ravasz László igehirdetésének olyan alázatos és mégis olyan csodálatos emberi transzparensén keresztül mint valósággal ujonnan fölfedezett Ut. Igazság és Élet világított bele az elméjükbe és a szívéjükbe. Ravasz László püspök lett nem azért, mert az embereknek Ravasz László kellett, vagy kellett esetleg mögötte álló egyének, pártok és érdekek; hanem püspök lett Ravasz László azért, mert az embereknek — őh csak hogy végre valahára! — ennek az engedelmessé szolgának az Ura és Királya, a Jézus Krisztus kellett!

És evvel a legszorosabban összefügg e püspökválasztásnak a harmadik örvendetes jelentős és egyetemes horderejű mozzanata. Ravasz László neve a választásban nem közönséges versenytársakéval mérközött: közülök különösen az egyik országosan ismert és értékelt nevű férfiú aki nek mind egyházi, mind politikai életünkben nem csekély és nemcsak helyi szempontból számbajövő érdemei vannak. Maga a választási küzdelem is, bár mindig méltóságteljes, de elég heves lefolyású volt és voltak időpontjai, amikor különösen a ke-

vésbé beavatottak álmodni sem mertek volna Ravasznak ilyen, számszerint is fényes, diadaláról. Ebben az eredményben, úgy hisszük, egy hatalmas követelmény nyilatkozott meg. A magyar református egyház fölébredt lelkiismerete végre megállapította és érvényesíteni is kívánta az önnön vezéreiben megkívánt tulajdonok és képességek egyedül helyes rangsorát. Ez a választás azt mutatja, hogy ebben a rangsorban többé nem állhatnak a legelső és döntő helyen olyan tulajdonok és képességek, amelyek az evangélium és a reformáció eszményi mértékei szerint, legföljebb másod-harmad, ha ugyan nem tizedsorban foglalhatnak helyet ott. Tisztelet a tehetségnek, a tudásnak és az erélynek mindenütt és minden vonatkozásban; de a jónak ellensége a jobb és rengeteg szükségletünk felett ott világít parancsolóan hívogató tiszta csillagfényvel az „egy szükséges dolog!”

*

Tollunk megre megve parancsol magának megállást s érzések tengerárjával küzdve írja le a most szokatlan ünnepi mélységgel átértett keresztyéni köszöntést: *Üdvöz légy, Isten hozott!*

Ravasz László pályája.

Született 1882-ben Bánffyhuynyadon. Családja udvarhelyszéki székely család. Középkiskoláit születése helyén és a székelyudvarhelyi kollégiumban, főiskolai pályáját a kolozsvári ref. theologiai fakultáson, a kolozsvári és a berlini egyetemeken végezte. Genialitásával korán feltűnt: dr. Bartók György akkori erdélyi ref. püspöknek titkára, Nagy Károly mostani erdélyi püspök, akkor kolozsvári theologiai tanárnak irodalmi jobbkeze lett. — Huszonöt éves fővel, 1907. évben lett nyilvános rendes tanára a gyakorlati theologianak a kolozsvári fakultáson, Molnár Albert, a lángajku szónok örökében. Ez állásában jóformán egy csapásra lett csodált és szeretett lelki tanítójává az erdélyi magyarságnak. Egyhangu közakarát emelte 1918-ban az egyházkerületi papi főjegyzői s ezzel a püspökhelyettesi székbe.

A MAI MAGYAR KALVINIZMUS

Írta: RÉVÉSZ IMRE.

II. Hányféle magyar kálvinizmus van?

1. Református keresztyénségünk szunnyadó erőit föl kell ráznunk a nemzetünk javára és üdvére: ebben a multkori fejtegetéseink szerint is, azt hiszem, nemcsak mi kálvinisták egyezünk meg magunk között, hanem igazat adnak nekünk a hazájukat és fajtájukat hiven szerető más vallásu keresztyén honfitársaink is.

Ennek a fölrázó, ébresztő hadjáratnak azonban megvannak — a számos külső akadályain kívül, amelyekre ez alkalommal bővebben nem terjeszkedem ki — a maga különös, sajátos belső nehézségei is.

Magyar református egyházunk és társadalmunk életében, hazai református gondolkodásunk forrongásaiban egész sereg különféle, egymást keresztező elvvel, iránynyal, hajlandósággal találkozunk. És ezek között rendkívül nehéz magunkat kiismernünk, mert a kép, amelyet mutatnak, annál zürzavarosabbnak tetszik, minél közelebről vesszük szemügyre. Ugy hogy, amikor a mi szomjuhozó és aggodalmas, kereső magyar kálvinista lelkünk azt kérdi: „hogyan lehetünk újra igaz, jó reformátusok?” akkor tulajdonképpen mindjárt azzal a kérdéssel is foglalkoznia kell:

„Mifele értelemben legyünk hát reformátusok?”

Mert reformátusnak lenni ma Magyarországon legalább is háromféle értelemben lehetséges. Ez pedig onnan van, hogy a mai magyar kálvinizmusnak az idők folyamán — de különösen a legutóbbi száz év alatt — három, egymástól élesen megkülönböztethető arculata, jellemtipusa képződött ki. Ezek a jellemtipusok néha ugyan összefolynak, keveredésszerű alakulatokat is hoznak létre — de sohasem a felismerhetetlenségig. Annak, aki ma szemlét akar tartani a maga kálvinizmusa felett, legelső sorban is ezzel a három típussal kell azt szembeesítenie.

Mi ebben akarunk olvasóink-

nak segítségükre lenni, amikor röviden sorra vesszük a mai magyar kálvinizmus háromféle arcát.

2. A debreceni és tiszántuli reformátusság életéhez ezek közül a legközelebb áll az, amelyiket a legkiemelkedőbb jellemvonásáról *antikatholikus kálvinizmusnak* szeretnék nevezni.

A kálvinizmus a szellem, a lélek vallása. Tisztán, következetesen, radikálisan az. A Jézus Krisztus tanította és követelte „léleken és igazságban”, azaz szellemben és valóságban való Istenimádást (Ján. ev. 424), az eddigi összes keresztyén felekezetek közt a legszebben és a leghivebben valósította meg. Innen van az, hogy az evangéliumi protestáns vallásnak és vallásfelekezetek között egyiknek a jelleméből sem emelkedik ki úgy a katolicizmussal szemben való elvi és lényegbeli ellentét, mint a kálvinizmusból. — A katolicizmus érzési formákhoz tapadó jelképes istentisztelete kétségtelenül lehet ugyan még mindig nagyszerű keresztyéni élmények és keresztyéni gondolatok ébresztője és hordozója — de Istennek éppen mint szellemi, lelki valóságnak a megtapasztalásához egyáltalában nem a legakadálytalanabb út. Ezért, amikor kálvinizmust mondunk, azon bizonyos értelemben és bizonyos fokig mindig „katholikus-ellenességet”, azaz antikatholicizmust is kell értenünk. A kálvinizmus a kiválólag antikatholikus protestantizmus, még pedig nem a multjánál vagy a jelenénél, nem az emlékeinél vagy a reményeinél fogva, hanem egészen egyszerűen a belső szerkezeténél, evangéliumi tartalmánál és gyakorlati alkatánál fogva, tehát a lényegénél fogva. Ezt legjobb becsületesen bevallani és nem elleplezgetni nagyhangu szövmekkel; mert a keresztyén egység ügyének miszerintünk nem az elvi ellentét nyílt átértése és fenntartása, hanem ellenkezőleg, annak tagadása vagy takargatása árt.

Másfelől természetesen alig szorul külön hangsúlyozásra, hogy, ha — ismétlem, bizonyos fokig, bizonyos értelemben — a kálvinizmus = antikatholicizmus, de ezt a tételt már nem lehet így megfordítani, hogy antikatholicizmus = a kálvinizmus. Nem lenni katolikusnak, tagadni, bírálni, elvetni a katholicizmust, még nem jelenti azt, hogy jó kálvinisták vagyunk. A kálvinizmusnak nem az antikatholicizmusa ad tartalmat és értéket, hanem megfordítva: a tartalmi értékei teszik szükségképpen antikatholikussá. Ahol a kálvinizmus tartalom, belső érték, élet: ott az emberek sohasem a katolikus-ellenességben látták és látják a kálvinizmus uralkodó jellemvonását, vagy éppen lényegét. Ott ezt a katolikus ellenséget — igen helyesen — csak egy szükségszerű és elkerülhetetlen következménynek, folyománynak tekintették és tekintik és csak akkor és ott hangsúlyozzák és helyezik az előtérbe, amikor és ahol a történelmi helyzet úgy kívánja.

Ezt igazolják a történelmi példák, ugyiszintén a jelen életéből meríthető megfigyelések is.

Ezek szerint ez az antikatholicus vonás a kálvinizmusból nem mindenütt emelkedett és különösen ma nem mindenütt emelkedik ki egyforma élességgel. Vannak ugyanis országok, ahol a kálvinizmusnak sohasem volt a katholicizmussal számbavehető küzdelme, vagy ha volt is, e küzdelemben aránylag rövid idő alatt olyan döntő győzelmet aratott a kálvinizmus, amely fölényét az illető országban mai napig biztosította. A dolog természetéből következik, hogy ezekben az országokban a kálvinizmus lényegével nem nőtt össze, sőt időjártaival egyre jobban háttérbe húzódott benne a harcias antikatholicus vonás. Ez az eset elsősorban Észak-Amerikában, azután — valamivel kisebb mértékben — az angol és skót reformátusság területein.

(Folytatjuk.)

Répek a hollandus református egyházból.

Bemutatója: Dr. NAGY ZSIGMOND.

A „Hit és Élet“ érdemes szerkesztőjének megtisztelő felkérésére néhány képet akarok a lap tisztelt olvasói elé vetíteni abból a hiten alapuló életből, melynek én is, sok előttem és utánam Utrechtben tanult magyar papjelölt-társammal együtt boldog szemlélője és lelki élvezője voltam.

Két dolgot kívánok itt mindezen előtt hangsúlyozni. Az első az, hogy a bemutatandó képek nem kidolgozott rajzok, avagy festmények, hanem csak sebtiben papírra vetett vázlatok, amelyek azonban a fővonalakat hiven ábrázoltják. A másik pedig az, hogy képeimet nem az egész hollandus protestantizmus széles és változatos birodalmából, hanem csak az én lelkemhez és a mi magyar református egyházunkhoz is legközelebb álló, egész mult egyházi életünkhöz és nemzeti műveltségünkhöz is ezer aranyszállal hozzáfűzött történelmi református egyház (hollandusul: „Nederlandsche Hervormde Kerk“) életéből merítem, mert ezt ismerem legalaposabban.

I.

Az isteni-tisztelet külső formái.

Siessünk a templomba, mert már másodikat harangoznak s mire felérünk, már bizonyosan megkezdik a beharangozást is. Ez a mi falusi egyházi életünkben a vasárnapi és ünnepi isteni-tiszteletnek az első, még egészen mechanicus mozzanata, amelynek azonban ébresztő, eszméltető s így építő hatását nem csak kétségbe nem vonom, hanem magamon is mindenkor tapasztaltam. Városainkban is mindenütt harangszó hívja templomba a sokszor bizony nagyon is süket hivatottakat, kik még a hatalmas érc-hangszerek zengedezését sem hajlandók tudomásul venni. — Aki valamely németalföldi városban a harangszóra várakoznék, hogy csak akkor induljon el a templomba, azt ugyan nagy csalódás érné. Nem mintha a hollandus dómok égbenyuló tornyaiban

nem volnának harangok, mert hiszen az utrechti dóm 108 méter magas tornyaiban 48 gyönyörű harang van, de azért nem szokás harangozni, sőt egész hűséggel megmondva az igazat: *nem szabad* harangozni.

Az állam főfelügyeleti jogát szabályozó törvény (1853 szept. 10. Staatsblad No. 102) 8 §-szerint oly községekben, ahol több felekezet él együtt, az isteniszteletre hívó harangozás a közrend és nyugalom érdekében a *főispán* (Commisaris van den koning) által *megtűzhető*. Ebből a lehetőségéből aztán az a valóság fejlődött ki, hogy a városokban sehol sem harangoznak templomba menetelre. Falun azonban ott is jelt adnak a harangok de csak néhány konditással és nem percekig tartó harsogással.

Mire való akkor az a 48 harang az utrechti dóm tornyában? Megmondom azonnal. Az a 48 harang a legmagasabb technikai tökéletességgel van zeneileg egymáshoz hangolva és egy óriási méretű zenélő művet alkot, melyet a torony óra szerkezete hoz működésbe. Minden óraker és félóraker egy-egy teljes zsolnárt vagy dicséretet zengenek el ezek a harangok, s ezek az igazán „a magasból jövő“ hangok folyton Istenre emlékeztetik a mindennapi dolgai után lóto-futó emberiséget. Nemcsak a templom közvetlen közelében, hanem messze a városon kívül az Utrechtet környező paradicsomi szépségű ültetvényeken sétálgatva is tisztán hallja és élvezi a lélek ezt a felséges zenét. A műnek éppen olyan claviatúrája van, mint a zongorának s ahhoz értő művész bármely zene-művet előadhat a harangok hárfáján. Ma is édes gyönyörűséggel telik el a lelkem, ha visszaemlékezem arra a nemes élvezetre, mely Utrecht külsőségein jártomban-keltemben részembe jutott a „májusi harang“ zengedezése alatt, mert egész május hó folyamán minden d. u. 5—6-ig szól a toronyzene, a legkiválóbb egy-

házi zeneköltők legremekebb darabjait kiváló orgonaművészek játékában adva elő.

Tehát ne várjunk a harangszóra, hanem induljunk a templomba. Hisz már a szombati „Gyülekezeti Értesítő”, amelyet kivétel nélkül minden, még a legszegényebb család is járát, közzétette a vasárnapi istentiszteletek sorrendjét, hogy melyik templomban melyik lelkész, mely *textus* alapján miféle tárgyról fog prédikálni és mely énekeket jelölt ki a gyülekezet részére, hogy otthon a családi harmoniumon vagy zongorán előre jól begyakorolják, ha esetleg ritkábban megszólaló dalamra menne az ének.

A mi nyilvános istentiszteletünk egyik legsebezhetőbb pontja épen az éneklésünk művészietlen volta s az áhitat nélkül való elnyújtása. A hollandus református egyházban ugyanezeket a zsoltár-dallamokat használják, amiket mi, mégis a két nemzet éneklési módja közt ég és föld a különbség.

A „Gyülekezeti Értesítő”-ből megtudjuk, hogy a „vroeg preek” (korai isteni tisztelet a cselédek és azok részére, akik valamely elháríthatatlan akadály, vagy valamely egész napra szóló kirándulás miatt a rendes délelőtti istentisztelet látogatásában akadályozva vannak, s mely csakis nyáron, reggel 6 órakor kezdődik) vasárnap ebben, vagy abban a templomban, — mindig csak egyben — lesz. De már a d. e. 10, d. u. 2 és este 6 óras isteni tisztelet kivétel nélkül valamennyi templomban megtartatik. Már itt leszögezzük azt a tényt, hogy a hollandus református egyházban a mi hétköznapi rendszeres templomi szolgálatainknak nincs semmi nyoma. Kivételesen, valami alkalomadtán van ugyan „bede stond” (imádkozó óra) egyik vagy másik templomban és mindig az esteli órákban, a napi munka elvégzése után. Ahol mindenki mindig olyan intenzív munkát végez, mint Németalföld lakosai, ott a hét köznapjain nem érnek rá templomba járni.

(Folyt. köv.)

AZ ÖRTORONYBAN.

Kuyper Katalin, a legújabb kor legnagyobb kálvinista államférfiának, Hollandia ref. lelképásztorból lett miniszterelnökének, a nemrég elhunyt tudós Kuyper Ábrahámnak méltó leánya, Debrecen város meghívására több napot töltött a mult héten a magyar Genfben. Mint hazánknek, nemzetünknek és egyházunknak egyik leghívebb, leggyöngédebb és legmegértőbb lelkü külföldi barátja s másrészt mint az amerikai-hollandi-magyar segítőakciónak egyik legnagyobb érdemű, fáradhatatlan vezető-munkása Debrecenben jártával egyfelől edzeni és gyarapítani akarta a magyar étellel és lélekkel öt bensőségeken egybefűző lelki kapcsolatait, másfelől pedig mintegy dokumentálni kívánta — ha nem is hivatalosan, mégis igen hitelesen — azt, hogy a nemes holland nemzet segítő figyelme, rokonszenve és készsége nemcsak Budapesten keresztül kívánja nézni és meglátni Csonkamagyarország nyomorát. Ittléte felejthetetlen lesz mindazokra nézve, akik e néhány nap alatt szerencsések voltak a környezetében lehetni, mert ezek a végtelenül komoly és mély s másfelől mégis bájosan derült és nyílt hollandi református keresztyén jellemnek egy igen vonzó kialakulását tanulták megismerni benne. De tanulságos lesz az ittléte azokra nézve is, akik csak az egyik debreczeni helyi lapban közölt nyilatkozatát olvashatták, mert ez a maga egyszerűségében is a leghatalmasabb ébresztőszózat ahhoz a magyar lelkiismerethez, amely sokszor és sokban nagyon könnyen hajlandó megfélekedezni arról a keresztyéni értelemben is örök igazságról, hogy: segíts magadon, Isten is megsegít! Azt mondta a többek közt Kuyper kisasszony, hogy „Hollandiában is nagyon megnehezültek a megélhetési viszonyok. De rokonszenvünk Magyarország iránt örökre biztosítva van. Minthogy azonban minden gyermek, akit Hollandiába kiviszünk, uti költség, ruházat, élelmezés s különböző eszközök be-

számításával legkevesebb 40,000 (negyvenezer) koronába kerül és mivel Németalföld nemcsak magyar, hanem osztrák s német gyermekeket is segít s mivel a fegyverszünet megkötése előtt 5 és fél éven át állandóan *másfél millió* belga menekültet tartott el dacára annak, hogy Németalföld felett is nagyon megnehezült az idők viharos járása: azt hiszem, most már vége szakad nem az áldozni akarásnak, hanem az áldozni bírásnak. De a felől biztosítok mindenkit, hogy **Hollandia mind addig kitart Magyarország segítésében, míg csak arra képes lesz.** De mivel a vonatok járatása oly igen megdrágult, a gyermekek utazásával fel kell hagynunk s itt az ideje annak, hogy a szegény magyar gyermekek eltartásáról a magyar gazdaközönség gondoskodjék.” Ez a nagyon okos és eléggé meg nem szívelhető kijelentés egy olyan igazi kálvinista lélekbe, mint a Kuyper Kataliné, egynem következménye annak a kálvinista igazságnak amelyet Hollandia a mivelünk, és egyéb gyöngébb református egyházakkal való érintkezéseiben századok óta követ: Segíteni az evangéliumi hittestvéreket az ön megtagadásig menő áldozatkészséggel, de csakis akkor, ha a segítségre szorulókat határozott jellel adják annak, hogy önmaguk is készek elmenni az áldozatban az órájuk nézve lehető legvégsőhatárig. Ez valóban így is volt nálunk — a gályarabok idejében. Hogy most is így van-e, hogy életképesek vagyunk-e mi mai magyar reformátusok, lelkileg, tehát méltók-e a testvéri segítségre — azt bizony még jórészt ezután kell megmutatnunk!

„A kálvinista egyház” olyan használata a kálvinista névnek, amelyet Kálvinnál szigorubbanseni sem ítélne el, mert míg ő élt, soha egyetlenegy református egyház sem mert arra gondolni, hogy Krisztus egyházát emberről nevezze el.

Kuyper.